MALTA

QORTI TA' L-APPELL KRIMINALI

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH GALEA DEBONO

Seduta tas-6 ta' Mejju, 2004

Appell Kriminali Numru. 240/2003

Il-Pulizija
(Spettur D. Galea)
Vs
Victor Mifsud

Il-Qorti,

Rat l-akkuza dedotta kontra l-appellant quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti Istruttorja talli fl-1 ta' Settembru, 1999 ghall-habta tat-8.30 a.m. fil-parking place li hemm fi Triq il-Port Ruman, Qawra, ikkommetta attentat vjolenti ghal pudur fuq il-persuna ta' omissis ta' 15 il-sena, persuna li ssofri minn dizabilita' mentali.

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali tal-21 ta' Novembru, 2003 li biha, wara li rat l-artikoli 207 u 201 (b) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, sabet lill-imputat hati w ikkundannatu ghal disa' xhur prigunerija.

Rat ir-rikors tal-appellant minnu pprezentat fit-3 ta' Dicembru, 2003, li bih talab lil din il-Qorti joghgobha thassar, tirrevoka w tikkancella l-istess sentenza f'dik il-parti taghha fejn sabet lill-esponent hati tal-imputazzjoni lilu addebitata w konsegwentement tilliberah minnha u/jew, fl-eventwalita' li ma tilqax l-aggravji dwar il-mertu, tirriforma s-sentenza appellata f'dik il-parti taghha li tikkoncerna l-piena nflitta.

Rat illi l-aggravji tal-appellant fil-qosor jikkonsistu fis-segwenti u cioe' :- 1. Illi l-Ewwel Qorti ghamlet apprezzament zbaljat tal-provi u tal-ligi b'mod li erronjament waslet ghal sejbien ta' htija , ghaliex (i) strahet fuq id-depozizzjoni tal-psikologa Denise Borg li kienet xhud *ex parte* u mhux nominata bhala espert tal-Qorti ; (ii) strahet fuq ir-rapport tal-psikjatra David Cassar ghal ragunijiet li marru oltre n-nomina tieghu; (iii) l-Ewwel Qorti skartat l-argumentazzjoni tad-difiza dwar l-immpossibilita' ta' dak li allegat il-minuri billi strahet fuq ir-recta maghmula mill-istess minuri fuq ommha li hi *toto cielo* differenti mill-mod ta' kif il-minuri spjegat li sehh l-allegat incident , kif ukoll ghar-ragunijiet li jissemmew fin-nota ta' sottomissjonijiet minnu prezentata quddiem l-Ewwel Qorti . 2. illi minghajr pregudizzju ghall-aggravju fuq il-mertu l-piena nflitta fic-cirkostanzi kienet eccessiva.

Fliet l-atti kollha processwali ;

Rat in-Nota tal-kwerelanti tas-17 ta' Marzu, 2004, li biha rrinunzjaw ghall-kwerela istitwita minnhom f'din il-kawza kontra l-appellant u ddikjaraw li m'ghandhomx aktar interess fil-prosegwiment ta' dawn il-proceduri kriminali kontra l-appellant ;

Semghet ix-xiehda tal-genituri tal-minuri koncernata fl-udjenza tat-18 ta' Marzu, 2004,fejn spjegaw x'kien li wassalhom biex jirrinunzjaw ghall-azzjoni kriminali w cioe' senjatament ghax raw li l-appellant hu ragel tal-familja w jahsbu li t-taghlima issa hadha u huma li riedu kien li hu jiehu tbezbiza kif ukoll li meta kienu raw li, meta inqatghet

il-kawza, l-appellant kien intbaghat il-habs, huma hassew ghalih.

Semghet it-trattazzjoni fil-kors tal-istess seduta;

Rat in-Nota tal-Avukat Generali tat-2 t' April, 2004 u dik tal-appellant tad-19 t' April, 2004, li giet ammessa ghalkemm pprezentata tardivament bid-digriet taghha tal-20 t' April, 2004;

Rat l-ordni taghha biex il-kawza tigi rikjamata ghas-seduta tal-lum ghas-sentenza;

Rat il-fedina penali aggornata tal-appellant esebita mill-Prosekuzzjoni fuq ordni tal-Qorti;

Ikkonsidrat ;

Illi qabel xejn trid tigi konsidrata l-kwistjoni li tirrigwarda l-irtirar tal-kwerela mill-genituri tal-minuri quddiem din il-Qorti u kif din tincidi fuq il-proceduri odjerni.

Illi, kif jikkontendi l-Avukat Generali , ghalkemm il-kwerela kienet giet irtirata quddiem din il-Qorti fl-istadju tal-appell, jibqa' l-fatt li dan ma kien jiswa' ghal xejn ghax l-azzjoni xorta wahda kienet prosegwibbli "ex officio" mill-Pulizija , skond il-ligi w skond il-gurisprudenza kostanti ta' dawn il-Qrati. L-appellant ghalkemm jibda biex fin-nota tieghu jiehu pozizzjoni kuntrarja , lejalment pero' jikkoncedi li huwa jaqbel mas-sottomissjonijiet maghmula mill-Avukat Generali fis-sens illi s-sentenzi tal-Qorti , fil-preponderanza, taghhom interpretaw il-proviso tal-Artikolu 544 fis-sens illi meta r-reati imsemmija fl-istess Artikolu jsiru f' post pubbliku jew post espost ghall-pubbliku , allura dawk ir-reati jsiru prosegwibbli "ex officio" .

Illi din il-Qorti, wara li ezaminat fit-tul il-gurisprudenza ta' dawn il-Qrati, taqbel illi l-pozizzjoni legali kif enuncjata fil-gurisprudenza hi li tali akkuza, anki jekk ma jkunx hemm jew tkun giet irtirata l-kwerela tal-parti leza , tibqa' dejjem prosegwibbli "ex officio" meta tkun kommessa flimkien ma

reat iehor li jolqot l-ordni pubbliku skond il-proviso tal-artikolu 544 .

Dan il-proviso jghid li meta xi wiehed mid-delitti fih imsemmija jsir bi vjolenza pubblika, jew flimkien ma reat iehor li jolqot l-ordni pubbliku , l-azzjoni kriminali titmexxa ndipendentement mill-azzjoni tal-parti privata. Fost ir-reati hemm imsemmija hemm proprju dak ta' attentat vjolent ghall-pudur.

Illi dejjem gie ritenut mill-Qrati Taghna li meta dar-reat isir f'post pubbliku jew f' post espost ghal-pubbliku , dan isir prosegwibbli "ex officio" proprju ghaliex allura jkun akkompanjat b'reat li jolqot l-ordni pubbliku . Hekk gie ritenut mill-Qorti tal-Appell Kriminali kolleggjali f'appell minn guri fil-kawza ""**Ir-Repubblika ta' Malta vs. Spiridione Tanti sive Tanti Costa** " [12.4.1991]

"…..l-Qrati taghna dejjem irritjenew illi l-fatt li f' delitt kontra l-familja u l-morali prosegwibbli biss fuq istanza privata dawn jirrikorru f' post pubbliku jew post espost ghall-pubbliku , jsiru prosegwibbli "ex officio" proprju ghaliex awtomatikament ikunu akkumpanjati b'reat li jolqot l-ordni pubbliku."

Issa fil-kaz in ezami ma jistax ikun hemm dubju li l-post fejn gara l-allegat reat kien wiehed manifestament espost ghall-pubbliku w dwar dan lanqas id-difiza ma tidher li qed tissottometti l-kuntrarju.

"Skond il-gurisprudenza kostanti tal-Qrati taghna , meta l-istess fatt li jaghti lok ghall-stupru , l-attentat vjolent ghall-pudur jew il-korruzzjoni tal-minorenni isir f'post pubbliku jew espost ghall-publiku , b'mod ghalhekk li jikkonfigura wkoll ir-reat taht l-artikolu 209 , l-azzjoni ghal dawk ir-reati ma tirrikjedix il-kwerela tal-parti privata u l-parti privata konsegwentement anqas ma tista' bir-recess taghha twaqqa' dik l-azzjoni . U r-raguni hi ghax dawk ir-reati jkunu saru "flimkien ma reat iehor li jolqot l-ordni pubbliku" fit-termini tal-proviso tal-artikolu 544" (Ara. Appell Kriminali : "**Il-Pulizija vs. Gregory sive Godwin Scicluna**" [19.2.1997]

Umbaghad dwar Il-punt jekk l-artikolu 209 hux reat li jolqot l-ordni pubbliku imma biss il-morali pubblika u ghalhekk ma jissodisfax ir-rekwizit tal-proviso tal-artikolu 544, dan gie ukoll trattat fil-gurisprudenza fl-Appell Kriminali “**Il-Pulizija vs. George Zarb”** fejn gie ritenut li :-

“Ir-reat kontemplat fl-artikolu 209 ma jehtieg ebda kwerela ghax hawn, bhal fil-kaz ta’ arrest illegali, si tratta ta’ reat li jolqot jew jinteressa l-ordni pubbliku.”

U l-istess gie ritenut fl-Appell Kriminali ta’ **Tanti sive Tanti Costa** appena citat fejn intqal :-

“Illi ma jistax ikun hemm dubbju dwar jekk il-legislatur taghna jikkonsidrax atti oxxeni li joffendu l-morali pubblika ghax proprju kommessi fil-pubbliku , bhala reati kontra l-ordni pubbliku u fil-fatt dan ma setghax jonqos . Infatti per ezempju , fit-termini tal-artikolu 338 (bb) tal-Kodici Kriminali ikun qed jikkommetti reat (kontravvenzjoni) kontra l-ordni pubbliku min jaghmel atti oxxeni fil-pubbliku jew joffendi l-morali , l-imgieba xierqa jew id-decenza pubblika anki jekk jikkomettihom meta jkun xurban . Multo magis ghalhekk , ghandu jigi argumentat li min imur oltre u jikkommetti reati ohra kontra l-morali pubblika li huma konsiderati mill-ligi bhala delitti u ghalhekk bhala reati aktar serji u jikkommetti l-istess f’post pubbliku jew f’post espost ghall-pubbliku , ikun qieghed kontestwalment jikkommetti reat kontra l-ordni pubbliku.”

Il-fatt li fil-kaz ta’ Tanti sive Tanti Costa kienu tnehhew xi hwejjeg tal-minorenni mentri dan ma jidhirx li gara f’dan il-kaz ma jbiddel xejn ghaliex indubbjamernt li l-atti li huma allegati li saru f’dan il-kaz jikkonfiguraw fir-reat kontemplat fl-artikolu 209 u cioe’ dik ta’ offiza ghall-pudur jew il-morali b’eghmil li jsir f’lok pubbliku jew lok espost ghall-pubbliku.

Illi umbaghad din il-Qorti diversament preseduta rriteniet li *“r-reat ta’ istanza privata huwa “akkompanjat” minn iehor ta’ azzjoni pubblika meta jew iz-zewg reati jkunu konkorrenti , billi wiehed ikun serva ta’ mezz ghall-iehor jew il-fatt kriminuz ikun jivvjola “unico contextu” zewg*

dispozizzjonijiet tal-ligi kriminali , b'mod li jitnisslu minnu zewg titoli ta' reati" (ara. **"Il-Pulizija vs. Karmenu Cassar** "[21.4.1945] (Kollez. XXXII. iv. p.895, per **Harding J**,). Inoltre ma hemmx bzonn li r-reat li jkun jolqot l-ordni pubbliku ikun inkluz fost l-akkuzi dedotti kontra l-akkuzat kif johrog mis-sentenza ta' din il-Qorti fl-Appell Kriminali : **"Il-Pulizija vs. Gregory sive Godwin Scicluna**" fuq citata, ghaliex ir-reat kontemplat fl-artikolu 209 tal-Kodici Kriminali jikkonfigura indipendentement mill-fatt li l-appellant ma jkunx gie akkuzat bih. Hawn il-ligi tirrikjedi biss li r-reat ikun sar flimkien ma reat li jolqot l-ordni pubbliku u mhux li l-akkuzat ikun gie ukoll akkuzat b' tali reat li jolqot l-ordni pubbliku .

Fid-dawl ta' dan kollu huwa ovvju li r-reat ta' attentat vjolent ghall-pudur li tieghu nstab hati l-appellant kien akkompanjat minn reat li jolqot l-ordni pubbliku w cioe' r-reat kontemplat fl-artikolu 209. Ghalhekk l-azzjoni kriminali ma kienetx tiddependi fuq il-kwerela tal-parti offiza w setghet tingieb il-quddiem mill-Pulizija "ex officio". Ergo kull irtirar tal-kwerela fi kwalsiasi stadju tal-proceduri mill-genituri tal-minuri ma setax iwaqqaf l-andament tal-kawza kontra l-appellant u lanqas jista' jwaqqfu f'dan l-istadju . L-irtirar tal-kwerela ghal massimu jista' – u f' dan il-kaz ser - jittiehed in konsiderazzjoni ghall-fini tal-piena imma mhux li josta b'xi mod ghat-tkomplija tal-proceduri.

Illi zgumbrat it-terren minn din il-kwistjoni li qamet wara li gie intavolat ir-rikors tal-appell odjern, il-Qorti ghaddiet biex tezamina l-ewwel aggravju tal-appellant li hu li l-Ewwel Qorti ghamlet apprezzament zbaljat tal-fatti tal-kaz.

Issa gie dejjem ritenut li din il-Qorti, bhala Qorti ta' revizjoni, ma tiddisturbax leggerment il-konkluzzjoni ta' l-Ewwel Qorti dwar apprezzament ta' fatt izda taghmel ezami approfondit tal-provi biex tara jekk fuq il-fatti rizultanti l-Ewwel Qorti setghetx legalment u ragonevolment tasal ghall-konkluzzjoni li tkun waslet ghaliha b'mod "safe u satisfactory" .

Kif gie ritenut minn **LORD CHIEF JUSTICE WIDGERY** fil-kawza **"R. vs. Cooper**" [1969] 1 QB 276:-

“Assuming that there was no specific error in the conduct of a trial, an appeal court will be very reluctant to interfere with the jury’s verdict (in this case , with the conclusion of the learned Magistrate) , because the jury will have had the advantage of seeing and hearing the witness, whereas the appeal court normally determines the appeal on the basis of papers alone ..” (Ara ukoll **Blackstone’s Criminal Practice** (1991) , p.1392)

Fir-rigward tal-aggravju li l-Ewwel Qorti strahet fuq id-depozizzjoni u l-opinjonijiet tal-psikjatra meta din ma kienetx perit nominat mill-Qorti, huwa minnu li din ma kienetx esperta nominata mill-Qorti . Fis-sentenza appellata l-psikologa Denise Borg issemmiet l-ewwel nett darbtejn fir-rezokont sommarju tax-xhieda maghmul mill-Ewwel Qorti. Sa hawn l-Ewwel Qorti kienet biss qed tirriepiloga l-provi, bla ma adduciet xi argument jew esprimiet xi opinjoni dwarhom. Umbaghad fil-konsiderazzjonijiet taghha l-Ewwel Qorti qalet testwalment hekk :-

“Dan irid jigi abbinat max-xhieda ta’ Dr. Cassar u tal-Psikologa Denise Borg illi fuq banda wahda affermaw il-kompetenza tax-xhud biex taghti t-testimonjanza taghha fi procedura kriminali u fuq il-lat l-iehor il-mankanza ta’ malizia tal-istess (ommissis) fejn il-problema taghha giet individwalizzata bhala dik li tikkoncerna il-genwinita’ taghha.”

Issa f’dar-rigward l-appellant ghandu ragun jilmenta li l-ewwel Qorti setghet ma kienetx korretta meta ccitat lil Borg fir-rigward tal-kompetenza tal-minorenni li tixhed, ghaliex din ma kienetx nominata bhala esperta biex tixhed fir-rigward. Pero’ una volta li l-espert nominat mill-Qorti ghal dan l-iskop irrelata f’ dan is-sens ukoll jannjenta l-effett ta’ dan il-lapsus da parti tal-ewwel Qorti ghaliex mix-xhieda tal-espert irrizulta li l-minuri kienet kapaci li tixhed. Del resto id-difiza ma jidhirx li qed timpunja din il-kostatazzjoniu da parti tal-espert Dr. Cassar. Ghalhekk sa hawn l-appellant ma jista’ jottjeni ebda effett prattiku minn dan l-aggravju ghalkemm guridikament fondat

Fejn l-Ewwel Qorti strahet fuq dak li qalet ix-xhud Borg dwar il-genwinita' tal-minuri, l-appellant ukoll jidher li ghandu ragun ghaliex dwar dan l-Ewwel Qorti biss kienet trid taghmel gudizzju w ma setghetx tistrieh fuq l-opinjoni ta' haddiehor, dana salv dak li ser jintqal dwar id-decizjoni tal-Ewwel Qorti dwar il-kredibilita' u l-attendibilita' tal-minuri , fil-konsiderazzjonijiet li kellha kull dritt taghmel l-Ewwel Qorti fil-paragrafu immedjetament precedenti ghal dak appena citat .

Illi dwar l-aggravju li l-Ewwel Qorti strahet fuq l-opinjonijiet espressi fir-rapport tal-espert psikjatra David Cassar minnha nominat liema opinjonijiet marru 'l barra mill-inkariku tieghu, il-Qorti osservat li skond id-Digriet tal-Ewwel Qorti tal-24 ta' Frar, 2002 , l-Ewwel Qorti kienet innominat lil Dr. Cassar *"sabiex jezamina lill-minuri u jaghti assessment lill-Qorti tal-cognative faculties tal-istess minuri."* Ghalhekk sakemm Dr. Cassar xehed dwar din il-materia indubbjament l-Ewwel Qorti setghet, jekk riedet, liberament tistrieh fuqu . Mill-bqija l-appellant jidher li ghandu ragun li fejn si tratta tal-genwinita' tax-xiehda tal-minuri , Dr. Cassar kien qed jixhed lill hinn mill-inkariku lilu moghti . Ghalhekk s'hawn dan l-aggravju jidher guridikament fondat .

Illi pero' l-aggravju tal-appellant li l-Ewwel Qorti skartat l-argumentazzjoni tad-difiza dwar l-impossibilita' ta' dak li allegat il-minuri , fil-fehma ta' din il-Qorti ma jidhirx fondat . L-Ewwel Qorti – anki minghajr l-argument dedott fil-paragrafu fuq citat dwar x' qalu Dr. Cassar u x-xhud Borg, kellha bizzejjed ragunijiet biex setghet temmen il-versjoni tal-minuri w tiskarta dik pjuttost stirakkjata li ta l-appellant fid-diversi stadji tal-invistigazzjoni w fil-kors tax-xhieda tieghu, fejn, ghalkemm ma jichadx l-inkontru mall-minuri per se, fil-jum , hin u post minnha msemmi, jichad kull komportament mhux xieraq fir-rigward tal-istess minuri. L-Ewwel Qorti ghamlet ezami dettaljat ta' dawn il-versjonijiet u setghet legalment u ragonevolment tasal biex temmen il-versjoni tal-minuri .

Fil-kaz in ezami kienet l-Ewwel Qorti li semghet ix-xhud minorenni f'dan il-kaz u setghet tapprezza bil-mod kif xehdet dwar l-atti komessi mill-appellant odjern . Din il-Qorti ghandha biss it-traskrizzjoni ta' din ix-xiehda. Pero' din il-Qorti thoss li l-Ewwel Qorti kellha bizzejjed provi biex tiskarta c-cahda tal-appellant u invece temmen dik tal-minorenni koncernata. Ghalhekk hija l-fehma ta' din il-Qorti li l-apprezzament tal-Ewwel Qorti hu wiehed “safe and satisfactory”.

Kif gie deciz fl-appell kriminali fil-kawza fl-ismijiet : “**Ir-Republika ta' Malta vs. Ivan Gatt**”, deciza fl-1 ta' Dicembru, 1994 :-

“… , l-ezercizzju ta' din il-Qorti fil-kaz prezenti u f'kull kaz iehor fejn l-appell ikun bazat fuq apprezzament tal-provi , huwa li tezamina l-provi dedotti f' dan il-kaz , tara jekk , anki jekk kien hemm versjonijiet kontradittorji – kif normalment ikun hemm – xi wahda minnhom setghetx liberament u serenament tigi emmnuta minghajr ma jigi vjolat il-principju li d-dubju ghandu jmur favur l-akkuzat , u jekk tali versjoni setghet tigi emmnuta w evidentement giet emmnuta …., il-funzjoni , anzi d-dover ta' din il-Qorti huwa li tirrispetta dik id-diskrezzjoni u dak l-apprezzament.”

Ghalhekk , f'dawn ic-cirkostanzi din il-Qorti ma thossx li ghandha b' xi mod tiddisturba l-konkluzjoni ta' htija li ghaliha waslet l-Ewwel Qorti .

Illi finalment fir-rigward tal-aggravju dwar il-piena, ghalkemm din il-Qorti normalment ma tvarjax il-piena moghtija mill-Ewwel Qorti jekk din tkun entro l-parametri legali w ma tkunx wahda manifestament esagerata , meta din il-Qorti , bhala Qorti ta' revizjoni, tikkonstata li xi punt ta' dritt jew ta' fatt favur l-appellant ma jkunx ittiehed in konsiderazzjoni mill-Ewwel Qorti , meta suppost li jkun hekk gie kkonsidrat, jew inkella minnhabba xi zvilupp li jkun sehh **wara** li tkun inghatat is-sentenza appellata – kif gara f' dan il-kaz , allura din il-Qorti tidhol ukoll fil-kwistjoni tal-piena w tara jekk il-piena nflitta mill-Ewwel Qorti kienetx l-aktar wahda ndikata fic-cirkostanzi , kompriza dik jew dawk li ma jkunx ittiehdu in

konsiderazzjoni mill-Ewwel Qorti u dan biex, fil-waqt li tipprotegi lis-socjeta' minn agir simili tal-appellant u sservi ukoll ta' deterrent generali fejn hemm bzonn, taghmel ukoll gustizzja mall-appellant .

Id-difiza issottomettiet li l-appellant ghandu kondotta nadifa u li kull ma kienet turi l-fedina penali tieghu kienet kontravvenzjoni minuri tar-regolamenti tat-traffiku li tirrisali ghall-1990. Inoltre ssottomettiet li l-Qorti ghandha taghti piz xieraq ghall-fatt li l-kwerela kienet giet irtirata mill-genituri li ddikjaraw sahansitra bil-gurament li ma jridux li jitkomplew il-proceduri kriminali kontra l-appellant. Ghalhekk issottomettiet li aktar ikun xieraq f'dan il-kaz jekk tinghata piena karcerarja li pero' tibqa' sospiza ghal numru ta' snin.

Da parti taghha l-prosekuzzjoni fil-kors tat-trattazzjoni orali quddiem din il-Qorti ma insistietx aktar ghall-piena karcerarja .

Din il-Qorti, wara li rriflettiet fit-tul u kkonsidrat il-kondotta nadifa tal-appellant izda b'mod partikolari w l-aktar importanti l-fatt li l-genituri tal-minuri issa ddikjaraw li ma jridux li jitkomplew il-proceduri kontra l-appellant, thoss li f' dan il-kaz , fil-waqt li tikkonferma l-piena karcerarja erogata mill-Ewwel Qorti, ghandha tissospendi l-esekuzzjoni tal-istess a tenur tal-artikolu 28A, kif anki qablet li ghandu jsir il-Prosekuzzjoni.

Ghal dawn il-motivi l-appell qed jigi milqugh limitatament kif ser jinghid u cioe' billi din il-Qorti tirriforma s-sentenza appellata billi fil-waqt li tikkonfermaha fl-intier taghha, zzid billi tordna li l-piena ta' disa' xhur prigunerija m'ghandhiex tibda ssehh hlief jekk matul il-periodu ta' erba (4) snin mill-lum l-appellant jikkommetti reat iehor li ghalih hemm piena ta' prigunerija w dan a tenur tal-artikolu 28A tal-Kap.9 tal-Ligijiet ta' Malta .

Il-Qorti spjegat fid-dettall lill-appellant it-tifsira ta' dan il-provvediment u r-responsabilta' tieghu taht l-Artikolu 28B jekk huwa jikkommetti reat li ghalih hemm piena ta'

prigunerija matul il-periodu operattiv ta’ dis-sentenza sospiza , a tenur tal-Artikolu 28A (4).

Fl-ahhar nett tordna li BISS biex tigi protetta l-identita’ tal-minuri ma jigux pubblikati fil-media l-isem tal-minuri w tal-genituri taghha.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------